

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: BOROS GYÖRGY.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A tejút legendája.

Ott kékellett már az égbolt,
Rajta uszott a nap és hold,
De az isten ugy találja,
Nem elég szép a munkája.
»Behintem — szól — fényes maggal,
Ragyogó szép csillagokkal,
Ha felnéz az ember rája,
Gyönyörködjék sugarába.«

Kötényét felköti menten,
S megindul a kéklő egen,
S mint jó gazda egyre szórja
Fényes magvát rendbe, sorba.
De a kötény — régi jószág —
Az angyalok bár foldozták,
Mégis maradt egy lyuk rajta
S azon kihullt az apraja.

Nyoma látszik, ott van, ott fenn
A kéklő magas egen,
Ha nem hiszed, nézz fel rája,
Ott a tejút barázdája.

Fogarasz, 1898. márcz. 29.

Végh Mátyás.

Az élet örömei.

2.) *A tiszta lélek.*

A miramarei kastélynak (Triest közelében) van egy gyönyörű díszkertje. A kert utai rendesek, tiszták, rajtok sehol egyetlen gyom. Virágtáblái, bokrai, fái, füve, mindene valami olyan szép, olyan kivételes hogy csodálunk mindent és keressük a kezet a mely azt ápolja. Mintha varázslat eredménye volna, mintha a tenger tündérei ültették volna ide!

A tenger széléhez érünk, bele tekintünk fénylő tükrébe és nézünk alább, meg alább. Több méter mélységben, hol a mi közönséges vizeinkben már elérjük hol az iszapot, hol a követ, a vizen átlopózott napsugaraktól bearanyozott halak uszálnak. Kisebb nagyobb, ezernyi ezeren szeldelik a csendes vizet. Mintha egymáson járnának, mintha egyik a másik útját keresztezné, úgy képzeljük, de valóban soha egyik sem érinti, nem bántja a másikat.

Ez a boldogság tengere. Ez a tenger a tiszta lélek tükrö. Ilyen a fiszta lélek belseje. A ki belé tekint csak fénysugarakat lát benne, melyek a magas égből az isteni lélekből ide be lövelnek. Fénysugarakat melyek itt benn, a lélek otthonában fölmelegednek, megtermékenyülnek és árasztják szét sugaraiakat környezetükre. Az ily lélek hatása először bámulatba ejt, aztán tiszteletet követel és végül élettársunkká lesz, melyet soha el nem hagyunk, soha meg nem tagadunk és mindig tisztelünk.

A nagy és tiszta lelkek kultusa az egyedül változatlan és bizonyos. Az élő vagy száraz fa, a nyers vagy faragott kő, a mozgó állat, vagy a műhelyben készült bálvány, és mindazok a szent jelvények, a melyek akár az Istent, akár az isten fiát vagy isten anyját fejezik ki, mind el változnak, elis enyésznek éppen mint az a kéz a mely csinálta, ellenben az a lélek a mely a művész lelkét ihlette, az a mely a gondolatot táplálta, a mely a szeretet tüzét élesztette, nemcsak megmarad hanem tökéletesedik. Sőt többet tesz: hódít, országokat foglal el, birodalmakat vesz tulajdonába.

Örökre nevezetes és meglepően szépnek marad a lélek erejének az a megnyilatkozása mely az első kereszténység megalapítását az első pünkösztör végre hajtotta. Akár hol olvassuk

a róla szóló tudósítást sehol sem találjuk meg benne azt a mihez a közönséges, az emberi társaságokban szokva vagyunk. A tüzes nyelv, a megnyilatkozó ég, az égből leszálló galamb mind olyan kifejezések a melyeknek nem szavaiban, hanem jelentésében keresendő az igazság. Tudjuk hogy a tűz tisztít, érezzük és hisszük hogy az égből, hova hitünk Isten tronját helyezi száll alá az igazság. Mások is tisztában vannak azzal hogy midőn ilyen szavak jönnek ajakunkra kívül állunk a közönséges érzelmek határain, hol a test és annak hiu vágya beszél.

Ez egy másik világ, a lélek világa melyben csak a tiszta lelkek találnak otthont.

Tüköre szép, belseje vonzó, édeni, be is lehet jutni mélységébe, de csak a tiszta a megtisztult léleknek.

Kevés örömet kínál az élet ehez hasonlót, de ezt az egyet ha megadta, el nem veheti sem itt sem a más világon.

B. Gy.

Ima.

Lelkek lelke, mindenütt jelen való Isten! téged kerésünk, mert lelkünk megtisztulni óhajt. Ünnepe van a születésnek, a halálnak, oh tedd ünneppé ezt a napot a léleknek, hogy tisztuljon meg a köznapok terhétől és salakjától. Földi lények vagyunk, de lelked országába vágyunk, a hol szent és igaz minden, s önzetlen a szeretet. Hallottuk a jó mester szavait, láttuk megtört testét s mégis hitetlenség környezett, mert a mi földből való, földhöz ragaszkodik. A lélek ünnepén önsd ki reánk szent lelked tisztító tűzét, hadd szabaduljunk meg attól, a mi tőled elvált, hadd legyünk szentek a jónak akarásában, a hűségben és a szeretetben; hadd legyünk egyek szivben, lélekben a lélek szent ünnepén, melyet hálával ünneplünk neked lelkünk üdvéért, jövő boldogságunkért és evangéliumod terjedéséért, most és minden időben. Ámen.

A mai kor szelleme.

(Második közlemény.)

A vallásosságnak azt a nemét, a mely felebarátunk igazi szeretetében, Isten iránt érzett rendithetlen hitünkben áll, -- a jótékonságnak azt a módját, a mely sokszor egy részvétteljes szó, egy szivből eredő vigasz, egy tányér meleg étel képében nyilvánul s a melynek teljesítése igazi nemes örömmel képes

betölteni, egy lelkében vallásos ember szívét — *ezt sajnos, sokan nem ösmerik.*

S ha eljutunk a végcélhoz, oda, ahol szegény s gazdag egyforma mérték szerint lesz elbírálva, itt kell majd hagynunk a vagyont, a jólétet s mindent, mi kellemessé, széppé tette a földi létet, mit viszünk majd magunkkal a másik szebb hazába, ha nem tölt el egy hosszú életen át hiven teljesített kötelességtudata — Isten — s felebarátaink iránt föltétlen szeretetünk érzete.

S e nagyravágyó, e fenhéjázó, e lenéző emberiség jövőjében mégis van egy föltétlen, egy elkerülhetetlen igazság: a *halál.*

Ez az, ami a földi nagyságot megalázza, s az elbizakodott embert megtanítja arra; miszerint mindnyájan testvérek vagyunk az Urban és egy Atya fog itélni fölöttünk a szerint, ki hogy élt, cselekedett és meghalt.

De mielőtt a halál megszületett volna, „Isten a földből testet alkotott, halhatatlan lelket lehelt belé és az első ember meg volt teremtve.“

Látván az Úr azonban, hogy az embernek nem jó egyedül lennie: mély álmot bocsájtott Ádámra, kivette egyik oldalcsontját és ebből alkotta Évát.“

Fölyuitva a könyvek könyvét, a bibliát, mindjárt annak első lapjain reá akadunk ezen itt idézett szavakra, a melyek évezrek óta apáról fiura szállottak, s a melyekben minden hívő lélek az emberiség eredetét látja. S látjuk belőle azt, hogy az Úr, á ki a világot az ő beláthatatlan bölcsességében megteremtette s annak uralására a legnemesebbet az embert, melléje *azért* teremtette az asszonyt: „mert nem jó az embernek egyedül lennie.“

Teremtette pedig *azért, hogy osztályossa legyeu búban és örömben, társa a magányban, segítője a munkában, gondozója a betegségében, hűséges hitves társa az élet nehéz küzdelmeiben a férfinak.* S mégis, ha végig tekintünk a mai társadalmi állapotokon, ha megfigyeljük a mai kor szellemét, ha szemügyre vesszük — megengedem talán kissé indiskrét szemekkel — a családi élet ötven perzentjének belső világát, a megdöbbenéssel határos bámulattal szemléljük a férfi sportokat üző, gyermekeiket, saját tüzhelyüket elhanyagoló hölgyeket, kénytelenek leszünk belátni, hogy a 19-ik század végén élő nők, sajnos, egy tekintélyes része nem érti, és *nem érez* önmagában hivatást arra, a mire alkotva, teremtve lett.

Férfi sportokat úz s azokkal vetélkedik, férfias akar lenni, mert nőiességre nem képes.

Orvos akar lenni — a nagy többséget akarja tudásával gyógyítani — *holott övéi épp úgy rászorulnának ápolására, gyön­gédtségére!*

A tanári pályáról álmodozik, az egyetemen akar majd elő­adásokat tartani *s ha lesznek majd kis gyermekei, azoknak az ápolását, nevelését . . . cselédeire fogja bízni!*

A gyógyszerészetre is készülnek sokan, meg akarják tanulni hogy s miként kell az orvosságot, — mérget — a szépítő sze­reket készíteni s e mellett a tudomány mellett elfeledik, hogy t. képpen minő vegyi összetételekből áll *egy jó leves, egy tápláló főzelék, sőt még azt is, hogy a mindennapi kenyérhez nem csak liszt, de víz is kell!*

Szóval: hivatalt keresnek, *a mikor hivatásukat sem képesek teljesen betölteni.*

Bár szavaim alapkövét még a vizözön előtti időkből szed­tem, — még sem vagyok elég maradi arra nézve, hogy egészen elítéljem a nők azon törekvését, — a mely a kenyér keresetet, az önálló megélhetést biztosítja.

Sőt, tisztelettel hajlok meg mind azon nők előtt, a kik önerejük­ből kívánnak megélni, ha a szükség azt úgy kívánja, vagy arra különös *hivatást* éreznek.

Hálával tartozunk mindazoknak, különösen mi anyák, *a kik hivatásszerűen* vállalkoznak arra, hogy leány gyermekeinket ok­tassák s azok helyes nevelésében nekünk segítenek.

De egy bizonyos nemével a félelemnek, a megdöbbenésnek nézek elé a mind inkább mániává fejlődő korszellem elé, a mely oda irányul, — hogy a nő *nem élet társa, — de iumár vetély­társa akar lenni a férfinak.*

S ha ez a túlságig elfog harapózni, ki lesz a hitves, az anya, a házi tüzhely gondozója s hova fog törpülni a házas élet poezissa?! a melyet már napjainkban is egy halálos betegség lázálmai gyötörnek!

A nők, a kik idővel tömegesen fognak a hivatalok s kenyér­kereseti források után nyúlni — le fogják szorítani a küzdterről a férfiakat.

Úgy ezeknek mi sem marad egyéb hátra, mint a fehér *kötény és a főző kanál!*

S e mellett az ádáz versengés mellett el fogják feledni valódi hivatásukat, *el, hogy őket a Mindenható a férfin élettársául, a jövő nemzedék nevelésére teremtette.*

S ez a veszély ma leginkább a közép osztályt fenyegeti, mert ez a társadalomnak azon rétege, a melyben a nő sok esetben reá szorul arra, hogy a lét küzdterére lépjen s önmagának a tisztességes megélhetést biztosítsa.

Az alsóbb osztályok részére többé-kevésbé meg vannak a tisztességes — sajnos, mentől kevesebb tisztességgel és erkölcsösséggel teljesített — kereset források.

A főúri körökben, ha férjhez nem megyen is, legtöbb esetben a családi vagyon biztosítja egy aggszűz, avagy korán özvegyen maradt nő megélhetését.

Sőt már vagyoni helyzeténél fogva is vigaszt találhat — életezelt egy csalódott remény helyett a jótékonyság gyakorlásában — a szép művészet iránt való lelkesülésben.

Több olyan tér van, a hol a nő magát egész belső értéke szerint érvényesítheti. De mind ehez többé kevésbb vagyon kell s ezzel a középosztályhoz tartozó családok 10 eset közül nyolczban nem rendelkeznek.

Pollák Lajosné.

(Vége következik.)

A népiskolai évváró vizsgákhoz.

Az évváró vizsgálatok a népiskolákban most vannak folyamatban május végén, június elején. Elég fontosnak tartjuk ezt arra, hogy egy pár észrevételünket nyilvánosan is elmondjuk.

Ugy tapasztaltuk a multban, hogy a tanító is, a szülők is, a gyermekek is fontosnak tartják, hogy a vizsgák jól sikerüljenek s a tanító sikeres fáradozásait oly irányban szokták elbírálni, ha vajjon növendék sereg elég jártasságot nyert-e a számtanban, a szavallásban, a földrajzban, az olvasásban, az írásban. Azt szeretnők, hogy a vallás és erkölcs igazságainak meg ismerését is bevegység a siker teljességéhez.

Mert mi türes-tagadás, ugy tetszik, mintha a vallásos tárgyak az évváró vizsgálatokban csak az ötödik kerék volnának. S ezért legtöbb helyen elégnak tartják e tárgy kimerítésén azt a rövid félórát, melyet rendszeren a vizsga kezdetéből szakítanak ki. Kik a növendéksereg hitoktatására sulyt fektetnek, azok ez eljárással meg nem elégedhetnek. A vallásos tárgyaktól való vizsgát külön kell választani s ünnepélyesebbé tenni s lehetőleg a templomban vegezni, hadd érezze a gyermek is, hogy a hitről való tudomány mindenek felett való

A nagy mértékben tért foglaló állami iskolázás keveset,

sőt semmit sem törődik a hitoktatás eredményessége, vagy eredménytelensége felett. Ennek felügyelete az egyházné, melynek vitális kötelessége minden alkalmat megragadni arra, hogy a hitoktatást a lehető legeredményesebbé, annak nagy fontosságát kellően méltányoltá tegye.

De ennek a megvizsgálásnak ne csak az legyen a célja, hogy fölülbiráltassék, hogy a gyermekek egyáltalán nyertek-é hitoktatást, hanem az is, hogy mire, minő irányban tanítottak.

Vajjon szent vallásunk igazságai meghamisítás nélkül öntettek-é a gyermeki szivbe? Vajjon kellően iskolázott hitoktatók vezetik-é a növendéket a hit és erkölcs utain? Mert semmiképpen nem békülhetünk ki némely tanító s hitoktató lelkész azon állításával, hogy bőven elég, ha a gyermeket megtanítjuk az általános keresztény elvekre. Nekünk a míg felekezetekre osztva vagyunk, elvünk, hogy unitárius keresztényekké kell nevelni gyermekeinket.

Azoknak az általános elveknek a hangoztatása és tanítása vallásbeli latitudinarismusba vezet.

A kizárólag általános elvek tanítása gyengíti az egyházhoz való ragaszkodás kapcsait s észrevétlenül bár, de kozmopolitává teszi a lelket. A felekezeti elvek és igazságok szorgos tanítása — a türelmetlenség kizárásával természetesen — teszi a gyermeket s majd a felnőttet az egyház ragaszkodó tagjává.

Az unitárius hitoktató nevelje unitárius kereszténynek; a református, református kereszténynek a maga növendékeit és ne világpolgárnak, kire egyáltalában közönyös dolog a vallásbeli hovatarozás kérdése! S mert ezeket az elveket vallom, nem tudnám semmiképpen helyeselni azt az eljárást, — a mit közelebbről hallottam — hogy az álami iskolában működő római kath vallásu nőtanító oktatta ki az unitárius növendékeket a hittanban. Pedig ugy mondják, van rá eset egyik egyházkörmünkben.

Ez állapot helytelenségét nem kell fölöttébb sok beszéddel indokolni. Ezért az évvizsgálat vegye figyelembe, hogy ki, minő irányban s vallásunk elveivel megegyezően hitoktatott-e?

S aztán nagyobb erélylyel meg kellene vizsgálni a vallásos énekek tanításának mikéntjét is, mert az valóban elszomorító és botránys dolog, hol sem a növendékek sem a felnőttek nem énekelnek a templomban, mert . . . nem tudnak. Pedig erre is van példa. Arra is van előnyös példa, hogy mily szép, midőn az egész gyülekezet énekel a templomban.

A vallásbeli évvizsgát tehát vegyük szigoruan minden irányban.

Bétei.

Népiskolai hitoktatásunk kérdéséhez.

Az „Unitárius Közlöny“ f. évi 4-ik számában ifj. Kiss Jakab úr tollából megjelent cikkhez, melyben véleményem szerint nincs meg a teljes megoldás és megokolás én is hozzá kívánok szólni.

Hitoktatásunk revíziójáról lévén szó arra kell törekedni, hogy az új tanterv könyvitve, czélszerűen és módszeresen foglalkoztassa a tanítványt.

Hitoktatásunk eredményének főbb tényezői részéről a következők:

- a.) az egységes tanterv,
- b.) belső embereink együttes működése,
- c.) a heti órák száma és pontos betartása,
- d.) az anyag és tankönyv helyes megválasztása.

a.) Az egységes tanterv elkészítésénél sem a városi, sem pedig a falusi növendékek értelmi világa ne jöjjön tekintetbe, hanem fokozatosan szabná meg az anyagot osztályonként s szem előtt kellene tartani, hogy ne sokat, hanem keveset, jót és jól tanuljanak a növendékek.

b.) A lelkészek és tanítók együtt működését csakis felekezeti iskoláknál értem, oly községi és állami iskoláknál pedig, hol unitárius tanító van alkalmazásban, az énektanítást a lelkész és tanító közösen végezhetik, míg a hitoktatást egyedül a lelkész tanítsa az államtól, vagy községtől járó tiszteletdíjért.

Felekezeti népiskoláinknál az együttes működést következőképp értem: az első, második, harmadik osztályt tanítaná a tanító, mert ez osztályokban nem fordul elő oly nehézség, mit a csak képezdét végzett tanító ne tudna megérteni és megértetni. A többi osztályokat pedig tanítaná a lelkész s az egyházi-ének órán mindketten lennének jelen.

S hogy ez miért volna kívánatos, meg van annak a maga oka, mert sajnálattal és szégyennel kell felemlítenem azt, a mit mindannyian tudunk, ha nem is mindannyian tapasztaltunk, hogy ez a két fogalom „lelkész és tanító“ még ez ideig nem tudott baráti és szolgatársi kezet nyújtani egymásnak, példákat erre nem hozok fel, bárha nagyon is gyakoriak, általán véve mindenik vallás felekezetnél. Innen magyarázható meg az is, hogy fiatal tanítóink nem szívesen lépnek egyházunk szolgálataiba, hanem a lelkészek által be nem folyásolható állami iskolákba.

c.) A heti órák száma és pontos betartása is lényeges tényező. Én *részéről legalább* azt javasolom, hogy hetenkint tar-

tassék négy óra, melynek egyik óráján taníttassék az 1—3; második óráján 4—6; harmadik óráján az ismétlő iskolások és a negyedikén együttes egyházi ének tanulása lenne, mint fentebb említém a tanító és lelkész jelenlétében; véleményem szerint a buzgóság és vallásosság leginkább fokozható szép és érthető szövegű énekek által, mert az ének az érzelmeket felkorbácsolja s az abban foglalt ima a lelket Istenhez emeli.

d.) Az anyag és a tankönyvek helyes megválasztásától is sok függ, mert az észnek tulszigázása később megboszulja magamagát. Ezekről pedig véleményemet osztályonkint a következőkbe mondom el:

I-ső osztály. Az első osztálynak tulajdonképpeni határozott anyagot szabni nem lehet, mert a felfogás, megértés gyengesége nem engedi meg, itt úgy szólva csak gépiesen öntjük bele a gyermekbe az Istenség hitét s mivel a fokon is már meg kell kezdeni a hit- és erkölcs-oktatást, a tanító úgy itt is mint a többi osztályokban mutasson mindenben nemes példát, mert e korban ez a fegyver, mi győzelemre vezet. A tanító ereje a módszerben és példaadásban rejlik.

Tananyaga lenne: erkölcsi szabályok, példázatok, a szülők, testvérek, rokonok és más emberek viszonyai. Reggeli, esteli; tanulás előtti és utáni, evés előtti és utáni imák, az Úri ima és a hiszekegy, persze rövidítve, úgy a mint a Ferencz J Unitárius Kátében.

Minthogy a rendkívüli események az érdekeltséget felköltik már itt nem lenne rossz bibliai csodás eseményeket is többször elbeszélni, mert a kis gyermek előtt a csodálatos természetes és a természetes csodálatos; a csoda pedig a hitnek legkedvesebb gyermeke.

II. osztály. Ez osztály növendékei is taníttatnának úgy, mint az első osztályé, azonban itt fel lehet venni még a Mózes „Tíz parancsolatját“, persze nemcsak bemagoltatva, hanem minden pontja magyaráztatnék meg.

Tankönyvet egyáltalán nem adnék kezükbe, mint ifj. Kiss úr, mert itt még a komoly, észtörő gondolkozás nincs helyén, itt még ugyszólva játszodva kell foglalkoztatni a gyermeket, nem értek ez alatt torna vagy más játékokat, hanem a tanítási módszer egyszerű, helyes és érthető módját

III osztály. Ez osztály a népiszkola novicius osztálya más irányu tantárgyak is itt öltenek határozottabb alakot, vagy is itt kezd azon elemnek, mely észnek neveztetik, pozitív és negatív sarka egymásra nagyobb hatást gyakorolni.

Ez osztályban is az erkölcsi szabályok, imák és parancso-

latok gyakoroltatnának. Tankönyvül pedig használtatnék Boros Gy. „Jó Gyermeek“ könyve, mert sokkal jobb ha nem sietünk. Ne ijedjünk meg azon, hogy ez osztály növendékeinek ne lenne elég e tankönyv, mert a rendes ismétlés elvégzése után nem soká várat magára a zárvizsga.

Vegyünk fel tehát keveset jót és jól, hogy annál biztosabb talajra építtessék Sionnak temploma.

IV. Ez osztályban még határozottabb alakot ölt a hitoktatás s kívánatos lenne, hogy itt a sokak által elítélt Simén D. „Szenttörténetek“ cz. tankönyv használtatnék, hogy a növendék ismerkednék meg az „ó és új“ szövetségi történetekkel és felsőbb osztályban majd könnyebben fogja megérteni Tarcsafalvi részletes bibliai történeteit; ennek állítására a tapasztalat indít, mert a IV. osztályban meglehetősen sikerrel használtam e könyvet, igaz, vannak hiányos és rövid feleletek benne, de ezek, nemkülönbön a többiek is magyaráztassanak meg.

V. VI. osztály. Ezen osztályokban, mint a mindennapi iskoláztatás utolsó gradusaiban kívánatos lenne Ferencz József „Unitárius Káté“ cz. tankönyv teljes feldolgozása, ebből az első rész az ötödik, második rész a hatodik osztály anyagát képezve.

Következik most az ismétlő iskolások tananyaga és tankönyve.

Eltételezve attól, hogy ezen osztályok az általános ismétlések korszaka, az I-ső osztályban vétetnék fel a Tarcsafalvi „Biblia történetek“ cz. könyv egyszersmint tankönyvek is, hogy miért kellene ezt itt és miért nem a III. IV. osztályban, röviden azzal indokolom, hogy minden történeti elbeszélést saját szavainkkal kell elmondjuk, már pedig erre a III. s még a IV-dik osztály növendékei sem képesek.

A második osztályban a tanító és tanuló által olvastatnék fel a bibliából egyes részletet és általuk értelmeztetnék a tanító segítségével.

A III-dik osztályban jöne a tanultak derekas ismétlése, különösen az „Unitárius Káté“ újbóli áttanulása, hogy a már 15 éves és nem 12 éves, mint Kiss J. úr írja — növendék, mint kész keresztény unitárius vallását is nézve — léphessen át a konfirmáció által még jobban előkészített és az első úrvacsora vétel által felszentelt serdülő tag — egyházunk — hitét megtartó buzgó és önfeláldozó tagjai sorába.

Ezeket akartam fenti tétel alatt elmondani, ha ugyan fi-

gyelemre méltók lennének, mert szem előtt tartottam azt, hogy a könyebről a nehezebbre és még egyet: „Non multa sed multum.“

Buzaháza, 1898. ápril. 6-án.

Szentmártoni Bálint,
népisk. tanító.

H. Karácsonfalváról. Demeter Dénesné írja a választmányhoz: „A felhívásban közölt aggodás bizony karácsonyfalvi eklezsiánkra vonatkozik... Szerintem czélszerű volna, ha az egyház-főhatóság kötelezővé tenné a dalkörök létesítését s oda tartozását legényeknek és leányoknak. A templombeli kevésbbé éneklésnek oka egyrésztől, hogy a felnőttek közül sok nem tud olvasni, más részt kevés az énekeskönyv Valami módot kellene kitalálni, hogy két énekeskönyv lagalább minden padba jusson. A katolikusoknál olvasót és ájtatos imádságos könyvet ingyen osztogatnak. Ha az egyház pénzvisszonya engedné, azon kellene énekes könyveket hozatni s ez a templom tulajdona lenne*. . . Bizony sok a teendőnk, ha Isten segít megteszünk mindent mert nekünk szent vallásunk olyan kincsünk, melyet még áldozet árán is ápolni, ragyogó és örök életűvé tenni szent kötelességünk.

A tiszt. asszony közöl 40 nevet. Érdekes a megjegyzésre, hogy a 40-ből 23 nő, 23 lakik Brassóban, 1 Budapesten, 8 Bukarestben, 2 Zernyesten, 2 Zomboron, 1 Miskolczon, 1 Sz.-Udvarhelyen, 1 F.-Boldogfalván, 1 Tövisen.

Mit mondott a pacsirta?

„Költözzünk el innen azonnal“ mondotta rémülten négy kis pacsirtafiu, midőn anyjuk haza érkezett. „Hallottuk, mikor a gazda mondotta, hogy elhívja a szomszédait, hogy segítsenek levágni innen a gabonát.“

„Még nincs veszedelem“ szólott az anya, „még maradhatunk itt nyugodtan.“ Mikor a következő estve visszaérkezett, a fiókák ismét felváltak izgatódva.

„A gazda itt járt s nagyon haragos volt, mert a szomszéd-

*) Ezt a gondolatot egészen helyesnek tartjuk s nagyon jónak látnók, ha mindenik egyház magáévá tenné és rendre megvalósítana. Szerk.

dok nem jöttek, hogy segítsenek a búzát levágni, hanem elment hogy hívja el a rokonait holnapra.“

„Még nincsen veszedelem“ felelt az anya. Estve a fiókák nagyon vigak voltak.

Semmi ujság? Kérdé az anya?

„Semmi nevezetes“ feleltek. A gazda nagyon dühös volt, mert a rokonok nem jöttek el, hogy segítsenek s kijelentette, hogy így már maga aratja le a gabonát.

„Az éjjel menjünk más helyre“ szólt az öreg pacsirta. Mikor valaki elhatározza, hogy valamit ő maga fog megtenni és hogy azt *azonnal* megteszi, akkor legyetek bizonyosak, hogy az úgy is fog lenni.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Arany kereszt egy unitárius lelkésznek** Ilyen is van már. Albert János ny. tordai lelkészt 50 évi hű és buzgó szolgálat után a legfelsőbb kegy a koronás érdemkeresztrel tüntette ki. Első tekintetre sajátos hangzása van a kereszt szónak unitárius ember ajkáról s még sajátosabb jellege egy unitárius lelkész mellén, de a jelen esetben mindenki szívesen üdvözi, mint az érdem jutalmát. Albert János tisztelői seregével együtt örömmel vagyunk eltelve és kívánjuk, hogy hosszú munkás élete napjának ezen aranyos sugárában még sokáig lelje örömeit.

— **A főt. Püspök úr Nagy Lajos h.-mezővásárhelyi s.-lelkészt S.-Kőröspatakra, Varga Dénes papnövédeket H.-M.-Vásárhelyre s.-lelkésznek, Ozsváth Gábor Esperes-lelkészt Ürmösre lelkésznek kinevezte.**

— **Püspöki vizsgálat fog tartatni Toroczkón és Főt. püspök úr június 4-én fog elindulni Toroczkóra. Az előkészületekből ítélve, valószínű diadalút lesz. A püspök úrral Kolozsvarról többen fognak együtt menni. Utközben számosan csatlakoznak a vidék különböző részéből a kísérethez.**

— **A lelkészi pálya** ezután egyike lesz a legkeresettebb pályáknak, mert eltekintve attól, hogy a fizetés már törvényhozásilag van rendezve, egyetlen pálya sem kínál oly nagy tért az önálló munkálkodásra és a független életre, mint ez. Míg a hivatalnok más pályán csak a hajlott korban, vagy még akkor sem jut el a főnökségig, itt egyenesen azzal kezd és seregét tetszése szerint vezetheti előre a művelődés útján a vallásos és erkölcsös élet kies mezejére. A „tiszteletes“ cím a legszebb cím, mert azt a tisztelet fejezi ki, a mely a lelkészt körül veszi.

— **A főiskola új épülete** papíron már készen van. Pákei Lajos főmérnök remekelt a tervek megkészítésében, miért a közökt. miniszteriumban is teljes elismerést nyert. Az épületben a gymnasium tanhelyiségeken és könyvtáron kívül külön lesz elhelyezve a theologia, az internatus, az igazgató és az elemi iskola. Az épület két emeletes lesz, szép lesz, de az udvara igen szűk s e miatt a levegője kevés lesz már most is, hát majd 50–100 év múlva, a mikor a környezet csupa emeletes házakból fog állani. E régi aggodalom most újból kifejezésre talált és pedig az egyházunk egyik fejénél. Jó, hogy még nem késő a legjobb helyet választani. Gondoljuk meg, hogy a jövő nemzedékek lelki testi jólléte attól függ, hogy milyen táplálékot ad a főiskola.

— **Lőrinczi Dénes** iklandi tanítót a hittani intézet vizsgáló bizottsága, miután az alap és szakvizsgálatokat sikeresen kiállotta, a papjelöltek közé fölvette.

— **Kelemen Alber** maroskőri esperes a papi fizetés kiegészítése érdekében hozott orsz. törvény életbelépése idejére előkészülés érdekében több, igen üdvös indítványt nyújtott be az E. K. Tanácshoz. Igen fontos kérdés, hogy a segélyalapjával felveendő fizetésbe mely jövedelmek és mekkora arányban számítandók be. A tárgy az E. K. Tanács munkaprogrammjában is benne van s annál örvedetesebb, hogy egyik esperesünk véleményét is figyelembe veheti.

— **A tordai unitárius nők** az ottani templom szószékét egy csinos terítővel s az urasztalát egy szép takaróval díszítették fel. A két szép tárgy költségeinek fedezésére a következő urnók adakoztak. Csogezsi Mihályné 2 frt., Nagy Olivérné 2 frt., Székely Klára 2 frt., Kleinhempel Józsefné 1 frt 50 kr. Kleinhempel Samuné 1 frt 50 kr. Czako Lászlóné. Toth Olivérné, Székely Dénesné, Kleinhempel Adolfné, Borbély Máténé, özv. Dávid Istvánné, Balászi Ferenczné, Székely Lászlóné, Barla Erzsik. a. Lőrinczi Sándorné, özv. Majai Istvánné, Varga Dénesné, Kimpel Floriánné, Veress Ferenczné, Velits Károlyné, özv. Ambrus Miklósné, Székely Józsefné, Adorján Domokosné, Csongvai Béláné, özv. Nagy Béláné 1—1 frtot. Horváthi Józsefné 60., Székely Zsuzsa 50 kr. összesen 31 frt 15 Bardoncz Ferenc hitbeli afia és társai a tordai unitárius templom számára 26 drb enekes könyvet ajándékoztak. A templom belső szépitésére Dr. Pap Sámuel orsz. képviselő 10 frtot, Tóth Olivér 1 frtot, Czeglédi András 1 frtot ajándékoztak. Mindezekért az egyházközség halás közszönetet nyilvánít. Örvedetes dolog, hogy tordai templomunk belső szépitésének kérdése felszínre került, mert valóban ideje, hogy oly városban, hol évenként több idegen megfordul, a templomunkat is megtekinti, díszes szép és jó benyomásu legyen. Kiknek van e célra nélkülözhető fillérjük, vigyék áldozatul. A tordai hívek kik az eszmét örömmel fogadták, bizonyval elsőik lesznek az áldozat tételben. A cél megvalósítására a kebli Tanács egy 8 tagu bizottságot ki is küldött. — Építések, szépitések azt a Siont, honnan a ti hitszabadságatok legszébb fénye származott.

— **Nyilatkozat.** Lőrinczi István barátomnak a Közlöny májusi számában az Unitárius Szószék II-ik kötetét illetőleg megjelent indítványát a magam részéről legnagyobb készséggel elfogadom, hiszen egy felelős kiadó-bíráló bizottság a legnagyobb biztositék egy könyv pénzügyi oldalát illetőleg Csak abban kételkedem, hogy vállalkozók akadjanak, kik a kiadás költségeiért vagyoni felelősséget vállaljanak. Ha akadnak, annál jobb s hogy a II-ik kötet jövödelmét a nyugd. pénztár javára adjuk, azt is helyeslem. Azt tartom azonban, hogy egyházi könyv után anyagi hasznót is várni naivság. Bár a kiadás költségeit lehessen összehozni. Hogy az első kötet kiadási költségeit miképp hozhattuk össze, azt sokan nem is képzelik. Hisz még ma is vannak egyének és ekklézsiák, kiktől azt a csekély összeget bekapni nem lehetett. S ha most egy több tagu bizottság veszi át a finansziális felelősséget, azt nagy örömmel ragadom meg, mert érzem, hogy az első kötetnek ezer forintot meghaladott költségeiért a vagyoni felelősséget nekem egyedül hordozni mily kényelmetlen volt.

Én tehát állok elébe a kiadó bíráló-bizottságnak, csak alakuljon meg.

Lelekészársaimat pedig, kik a második kötetben dolgozataikkal részt kívánnak venni, kérem küldjek be azokat hozzám, mert személyes sürgető levelek írására vállalkoznom nem lehet.

Végül: némelyeknek azt a gyanuját, mintha az első kötetből nagy anyagi hasznót huztam volna, kénytelen vagyok csendes mosolygással fogadni. Torda, 1898. május 11.

Simó János
unitárius lelkész.

— **Az ezredéves alapra tett kegyes adományok.** Harmadik közlemény. (A 2-kat. l. az 1897. évi 12. számban.) Kőváry László (2-szor) 20 frt, Csegezi László 5 frt, Orbók Mór 30 frt, dr. Vass Miklós 2 frt, Boér Gergely (2-szor)

10 frt, Péterfi Dénes 10 frt, Boros Albert 2 frt, Barabás Lajos 3 frt, báró P.-Horváth Kálmán (2-szor) 100 frt, Székely Mózes 2 frt, Darkó Gábor 2 frt, Varga Zsigmond (2-szor) a.) 3 veje, 5 menyé és egy hajadon leányáért 1 frt, b.) Albert János volt tordai lelkész 53 évi jeles papsága emlékéül 1 frt, c.) Jakab József egykori theol. tanára emlékére 1 frt, d.) Jakab Elek derék unitárius írónk emlékére 1 frt, dr. Brassai Sámuel dicsőséges emlékére 2 frt 50 krt. együtt 6 frt 50 krt, Albert Dénes (2-szor) 50 frt, Péter Sándor 1 frt, Bolgár Sándor 2 frt, Ferencz Albert és neje Cs Sebes Luiza 50 frt, Szt-Gericezi ekkla. 10 frt, Ürmösi Kálmán 1 frt, Májai Gábor 50 kr, Simó József 1 frt, Ákosfalvi ekkla. 5 frt, Incze Lajos 10 frt, Szathinári Sándor 2 frt, Fazakas József 1 frt, Fazakas Márton 1 frt; Jóvá irt kamatok a kolozsvármegyei takarékpénztárban 108 frt 34 kr. Ezen közlemény összege 435 frt 34 kr. A két előbbivel tesz az alap 1911 frt 09 krt

Midőn ez adományokat nyilvánosan nyugtázva, azoknak a kegyes adakozóknak szíves köszönetet mondok, nem mulaszthatom el kétszeres hálámat nyilvánítani azoknak, a kik már másodszor is hozzá járultak ez alap gyarapításához. Ebben újabb tápot nyernek ez alap iránt táplált reményeim s arra indítanak, hogy újból és újból felkérjem vallásközönségünk összes tagjait, hogy legyenek szívesek adományaikkal megsegíteni, hogy ez alap emlékéhez méltó helyet foglalhason el egykor egyházunk alapítványai sorában. Ne tartson vissza senkit az adakozástól az, hogy ha sokat nem adhat, a kevéssel egy sem fogja jelentékenyen nevelni az alapot. Mert a tenger is csak cseppekből áll. Ime, előttünk a szép példa, hogy kétszer is megújíthatjuk adományainkat s ha csak 1—2 ezeren találkozoznánk, pedig találkozhatnánk, a kik feltennék magukban. hogy évensént 1—2 frttal hozzá járulnak ez alap gyarapításához, évenként ugyanannyi ezer frttal növelnők azt. Vajha e gondolat többeknek lelkében viszhángra találna.

Kolozsvárt, 1898. május 20.

Ferencz József
unitárius püspök.

— **A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet** igazgatósága a tanintézet konviktusában az 1898-9. tanévben betöltendő 9 állami alapítványi ösztöndíjas (ingyenes) helyre pályázatot hirdet. Ezek a helyek a tanintézetbe belépő 1-ső éves hallgatóknak vannak első sorban fentartva.

Az ezen helyek elnyeréséért való folyamodványokat következőleg kell felszerelni.

1. Iskolai bizonyítvány legalább 6 gymnasiumi, reáliskolai, vagy polgári iskolai osztályról, vagy a kereskedelmi iskola (akadémia) végbizonyítványa. A kik több osztályt végeztek, vagy érettségi vizsgát tettek, előnyben részesülnek. 2. Keresztelő levél a születési hely s betöltött 16 éves kor igazolására. 3. Szegénységi bizonyítvány. 4. Orvosi bizonyítvány az egészséges, ép testalkat és a himlő ellen való védoltás igazolására. 5. Szülői vagy gyámi nyilatkozat arról, hogy a folyamodó részére a 32 forintra menő összes díjakat leteszik és a folyamodó egyéb szükségleteiről (taneszközökről, ruházatról) kellőleg gondoskodnak. A folyamodványokat f. év július hó 15-éig a m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságához Kolozs-Monostoron, posta ugyanott, kell benyújtani. A tanintézetre künlakó hallgatók is fölvetetnek és számukra a beiratkozási határidő folyó év október 1—8 íg tart. Az intézeti „Szabályzatokat“ kívánatra megküldi az igazgatóság.

— **Újabb adakozás a barothi unitárius filia ekklesiája javára.** Weisz Berthold orsz. gyül. képviselő úr 50 frtot küldött a filia ekklesiájának, hogy a kezdettel járó költségek fedezését elő segítse. A filia ekklesia hivei tisztelettel köszönik kegyes ajándékát az orsz. képviselő úrnak.

A 4-ik számban közölt adakozók közül tévedésből kimaradtak: Pál István, Brandstädter Sándor 50kr. Tunyogi Andrásné 20 kr Boda Jánosné 15 krt, kegyes adakozók nevei, kik az özv. Szentiványi Károlyné uraszony gyűjtő ivén adakoztak.

— **Nagy Albert** az „Aranyos Vidék“ buzgó szerkesztője, mint hű tanítvány, egy odát irt Albert Jánoshoz, melyből átvesszük a következő versszakokat.

A hitet szóltad több mint ötven éve,
Lelked sugarát hintve szerte-szét:
Miként a nap, ha feljön a kék égre
Széjjel oszlatja mind azt, mi setét.
Tudást terjesztél, mint a muzsák papja,
Az ifju lélek védnöke valál, —
Írányt mutattál: *a forrást* hol kapja,
Mely *élet* annak, ki reá talál.

Szép ötven év! — a végtelen időben
Darabka rész csak, vagy tán annyi sem;
Egy villám sugár: tüzet gyújt a ködben,
Aztán kialszik s nem láthatja szem.
E szép időnek hűn végzett munkája
Szerzé neked az újabb koszorut, —
Királyi szívnek hő meleg sugára
A homlokodról oszlatván borut.

Elvezd soká még a tündöklő napnak
Most is feléd lövellő sugarát;
Emlékeidre, a melyek elhagynak
Kimélve tegyen az Idő mohát.
S ha eljövend a vég: a búcsu napja,
Mikor leked, mint fény a menybe száll:
Gyönyör legyen élted e pillanatja,
Angyal beszédek suttogásinál.

— **Háztartás.** Ujból megemlítjük nő olvasóinknak a „Háztartás“ czimű lapot, mert úgy tapasztaljuk, hogy annak egy bármilyen kis háznál is kiszámíthatlan hasznát lehet venni. Ajánljuk, hogy egy levelező-lapon megtekintésre kérjenek egy számot. Czim: A „Háztartás“ kiadóhivatala Budapest, VIII. József-utca 45. sz. Ara negyedévre 1 frt 50 kr., félévre 3 frt. Jó szomszédok együtt járathatják.

— **Édes Otthon.** A sajtó véleménye: „Magyar Hirlap“: a házias élet örömeit írja le s arról beszél, hogy milyennek kell lenni a ház tájékának, meg a csöndes, boldog házias életnek. „Székes-fehérvár és vidéke: Az érzések egész sora, a gondolatok egész legiója van egy-egy fejezetben kifejezve, s az ember úgy van velök. mint mikor a rét tarka virágai közül nem tudja melyik kedvesebb, nem tud választani“. „Magyarország“: kedves poetikus modorban utasításokat ad az asszonyoknak arra nézve, hogyan tehetik otthonukat barátságossá, meghitté, széppé s benne az együttlétet kellemessé. „Kolozsvár“: érdekes, meleg hangon irt mű. „Ellenzék“: A fordító finom műérzékére vall, hogy ennek a kedves kis munkának fordítására vállalkozott s örömmel fogadjuk azt annál inkább, mivel ilyen fajta mű irodalmunkban még nem jelent meg... Igazán kedves hangulatba ragad ez a kis könyv, különösen az utolsó fejezet, mely értékében valamenynyi felülmulja; a mély vallásosság, mely minden

sorát áthatja, a családi élet vonzó rajza annyira lebilincseli lelkünket, hogy nem hagyhatjuk félbe, míg el nem olvassuk. A *Aranyos-Vidék*: A füzetkének olvasása közben igazán mintha tündérek mézédés beszédét hallottam volna, a kik égi hazájukból tündöklő napsugáron szállottak földre le, hogy regét mondjának az édes otthonról s mindarról, a mi azt búbájosá teszi, a költészet s dal állandó tanyát találván ott minden időtájt " *Ára 1 korona* Megrendelhető szerkesztőségünkél.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A D. F. E. női énekkara Iszlai Márton jeles vezetése alatt áldozó csütörtökön ismét sok lelki örömet szerzett a hívek nagy seregének, A karnak 28 tagja volt jelen. Fele része a nőképezde növendékeiből áll, a mi azt jelenti, hogy vidéki belső embereink és más híveink leányai a kolozsváriakkal egyesülve élénkitik meg az anyateplom száz éves hajóit. Egy pár év múlva, midőn a kisasszonyok tanítók lesznek, mennyivel könnyebb lesz dalköröket szervezni ekklessiánkban. Iszlai karmesternek és az énekkar tagjainak főt. püspöknek ű méltósága a leányskolában, hol a próbák tartattak, melegen mondott köszönetet a közreműködésért. Mi a felügyeletet és vezetést gyakorló választmányi tagoknak Zsakó Istvánné, Boros Györgyné, dr. Engel Gáborné és dr. Lehmann Róbertné öngags. mondunk hálás köszönetet. Az énekkar jövő szeptemberben fogja újból megkezdeni működését.

— **Nézetek a vallás eszméjéről.** Dr. Brassai Sámuel felolvasásai június 15-én már forgalomban fognak lenni a D. F. E. külön kiadványában. Ezt a könyvet a központi egylet a fiók-egyletekkel együtt fogja kiadni. Eddigél már beküldötték 15 frt illetményüket: az aranyos-tordai, udvarhelyi és marosi körök. Legkésőbb június 15-ig, azt hisszük, mindenik f. egylet beküldi és a megfelelő számú példányt kézhez kapja. Kérjük.

— **Az egyleti tagokat** újból is kérjük, sziveskedjenek rendezni hátalék tartozásukat, hogy kép mellékletünket (elnökség arczképei) minden akadály nélkül megküldhessük mindenkinek. Ezuttal csak az 1897-re s az előző évekre eső összegeket kérjük. Az egyleti pénztárnok azonnal megadja a felvilágosítást.

Teljes példánnyal mindig szolgálhatunk.

Kiváló kedvezmény. A D. F. E. választmánya újból fölhivja lelkészeink figyelmét a nyári tanításra és teszi a következő előnyös ajánlatot. A *Fiatalság Barátja* 6-ik számát adja csupán 4 krért. Terjedelme két teljes iv. Tartalma: Ajánlás, költ. Csifó Salamontól. Vallásunk urmösi Kálmántól, hat tanítás. Erkölcünk Ajtai Jánntól 5 tanítás. Buzditás költ. Tárcsafalvi Albert, E gyházunk Simó Jánostól 7 tanítás; Krisztus és a szegény ember fia. költ. Végh Mátyás; Legyen a ti vendégeitek, Deák Miklós, végül költemények, talányok és a szerkesztők szava. A tartalom bőven elég egy egész nyári tanításra. A kedvezmény csak a lelkész és tanító urak útján tett megrendelésekre szól. A *Fiatalság Barátjából* megrendelt számok mellé ajándékuil megküldünk nyganannyi evangéliumot A megrendelések a pénz beküldésekor postai utalványon az egyleti pénztárnok Gálfi Lőrincz úrhoz intézendők.

TARTALOM: A tejut legendája. (Költem.) Végh Mátyás. 105. l. — Az élet örömei. 106. l. B. Gy. — Ima. 107. l. — A mai kor szelleme, Pollák Lajosné. 107. l. — A népiskolai évszáró vizsgákhoz. Bétau. 110. l. — Népiskolai hitok. tatásunk kérdéséhez. Szentmártoni Bálint. 112. l. — Nők világa. 115. l. — Mit mondott a pacsirta? 115. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 116. l. — Egyleti élet és munkásság. 118. l. —

Nyomatott Gámán J. örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputcza 2.)